

En begavet solist er trådt af

Judith Winther 1933–2018

OBITUARY

Jeg tager jo ikke på grupperejser', replicerede hun med humoristisk nedlaidenhed, da jeg for nogle uger siden foreslog, at det vinter-Stockholm, vi havde planer om at fejre hendes 85-årsfødselsdag til december i, kunne nås billigere, hvis vi fulgte med på en allerede arrangeret bustur fra København.

Nej, Judith rejste alene. Altid. Uanset prisen. Mange gange var den høj, men hun havde tidligt i tilværelsen været tvunget til at agere på egen hånd, hvis hun ville nogen steder hen. Og det ville hun. I verden og i livet.

Opvokset i en kærlighedsløs familie i Jerusalem, hvor ingen bakkede op om den intelligente piges studielyst, lærte hun fra begyndelsen at kæmpe alene.

Judith Winther var sabra. Slægten Shochat, som var hendes israelske efternavn, tæller mange generationer i det land, som skulle blive staten Israel, da Judith var 14 år.

Under Jerusalems belejring så hun skolekammerater dø; senere som officer i flåden mærkede hun bogstaveligt talt menneskets usleste karaktertræk på egen krop, da hendes mandlige underordnede forgreb sig på hende.

Fra slutningen af 1950'erne fik hun militære opgaver i Europa. I mellemtiden havde hun med henblik på en journalistdrøm nået at tage en BA i sociologi på Det Hebraiske Universitet. Judith søgte til Skandinavien, barndomsfantasiernes blonde landskab; blev gift i Danmark og startede en helt ny tilværelse som litteraturstuderende i

København uden at beherske sproget. Hun var sej; havde indlært en nødvendig hårdhed.

Kunst, musik, filosofi, litteratur, samfundsvidenskab og politik spillede store roller i Judiths univers og i hendes foretrukne diskussioner. Man mødtes ikke med Judith over en kop kaffe. Man mødtes over et samtaleemne. Alt andet fandt hun spild af tid.

Det blev sprog, det hebraiske og det danske, som kom til at udgøre de ydre omdrejningspunkter i hendes faglige karriere. Indtil 1969 havde jудаistik i Danmark primært været et område inden for teologi og religionshistorie.

Claudia Welz

Judith ønskede sig et moderne selvstændigt universitetsstudium af hebraisk på lige fod med fx engelsk- eller franskfagene.

'Sproget er nøglen til kulturen', sagde hun siden hen til sine studerende. Først sagde hun det imidlertid til den legendariske daværende rektor for Københavns Universitet, Mogens Fog. 'Du kan få fem minutter til at overbevise mig', skal han have sagt, da den energiske kvinde henvendte sig med planer for et splinternyt akademisk fag. Judith må have udnyttet tidsrammen optimalt, for efterfølgende ledte hun, i begyndelsen i selskab med den senere overrabbiner Bent Melchior, faget Hebraisk Sprog og Jødisk Kultur i mere end tre årtier.

En omstridt lektor blev hun. Ingen drog hendes kolossale belæsthed, vidt spredte vidensmængde og ihærdige formidlingsbestrebelse i tvivl, men hun var elitær. 'To tredjedele af vore dages universitetsstuderende burde lave noget andet', ytrede hun uden at blinke. Samtidig havde hun pudsigt nok en modererende side, som holdt på, at et samfund profiterer af at have en veluddannet befolkning, hvoraf nogle selvsagt må køre busserne og gøre rent. Ofte sad hun med ganske få lydhøre disciple. Resten havde enten skiftet fag eller var blevet selvstuderende. Judith foretog typisk en første- og en andensortering i mødet med mennesker. Førstesorteringen indeholdt dem, hun intellektuelt og fagligt spejlede sig i. Deriblandt befandt sig de studerende, hendes undervisning var rettet imod, og hvis videreuddannelse hun villigt bidrog til at sikre. Andensorteringen rummede de mennesker, som besad en eller anden alternativ begavelse, som vakte hendes nysgerrighed og kaldte på den kærlighed, hun var rig på, men som i lighed med de kundskabsmæssige guld-korn ikke ofredes på enhver.

Jødiskheden, såvel dens afsmitning på omgivelserne som omverdenens indvirkning på jødisk skæbne, var kernen i hele Judith Winthers akademiske virke lige fra magisterkonferensen om de bibelske fortællingers præg på Shake-

speares tragedier over interessen for spiritualitet med udspring i den jødiske mystiks ide om sefirot og Guds forskellige emanationer til beskæftigelsen med begrebet ondskab, som for Judith tog afsæt i nazismen og i antisemitisme overhovedet.

Trods kontinuerlige kvaler med det danske tungemål gjorde hendes solistiske insisteren Judith til en fremragende skribent på voksenlivets tilkæmpede sprog. Hun havde en såkaldt flydende pen og en meget personlig stemme. De blomstrende, musikalske sætninger krydret med sjældent anvendte gloser fremkaldte overbærenhed med, at hun livet ud havde egen syntaks, som krævede lidt mere end vanlig korrekturlæsning.

Allerede i 1969 forfattede hun en parlør for danske turister i Israel. Judith udarbejdede selv lærebøgerne til sit nyoprettede universitetsfag, og hun deltog hen over årene i adskillige debatter, såvel skriftligt som mundtligt. Mindeværdigt er det sorgvrede angreb på Roberto Benignis film *La Vita e Bella*, og ikke mindst på dens glædivrende danske anmeldere, som angiveligt ikke forstod, at man i en tid med holocaust-fornægtelse ikke kan skabe en komedie, som udspiller sig i en koncentrationslejr. En mængde faglige artikler, ikke mindst i dette medie, er kommet fra hendes hånd. I 1980'erne skrev hun et tobindsværk om moderne israelsk litteratur samt en guide til kabbalah, og hun udgav en samling jødiske eventyr i egen oversættelse. I det hele taget foreligger en række hebraisksprogede digte, noveller og romaner i danske versioner med Judith Winther som oversætter eller medoversætter. Efter årtusindskiftet skrev hun sammen med lektorkollegaen og sognepræsten Børge Rod-Salomonsen nok et tobindsværk om jødiske religiøse tekster igennem totusind år, og hendes biografi om dialogfilosoffen Martin Buber blev en succes, navnlig i kristne sammenhænge. En tilsvarende biografi om Walter Benjamin samt doktorafhandlingen om nationaliste Uri Zvi Grinberg nåede aldrig frem til en offentliggørelse.

Helt indtil sin relativt pludselige død udfordrede Judith sig selv intellektuelt ved at tale og læse på flere sprog, sætte sig ind i vanskelig computerteknologi og lægge planer for kommende bøger. I støbeskeen lå bl.a. en ny biografi om den franske filosof Simone Weil.

Den komplicerede personlighed gjorde Judith Winther til en ener. Det var lidt af en æressag for hende at gennemføre sine soloridt. Talrige er de, som kendte til hende. Få, om nogen, er de, som virkelig kendte hende. Den officielle arv efter Judith er foruden alle skrifterne det universitetsfag, hun selv anså som sit livsværk. For en håndfuld hengivne venner var hun et hjertevarmt og storslået møde, og hendes bortgang er et smertefuldt tab. ■

METTE YDEBO

Mette Ydebo er cand. mag. i judaistik og nordisk litteratur fra Københavns Universitet; uddannet i israelsk litteratur hos Judith Winther; siden halvfemserne nær ven med hende.